

жемъ да кажемъ : 1) съзнанието е тождествено на живота; 2) животътъ се съдържа въ съзнанието. Нѣма да преувеличимъ работитѣ, ако считаме, че природата употребява своитѣ сили и посвещава своя неизчислимо дълъгъ трудъ за сътворяването на Съзнанието; че то е нейния смисълъ и нейната корона.

Колкото и да подържаме идеята за единството на свѣтовнитѣ сили, какъ можемъ да не виждаме, че отдѣлнитѣ имъ фази и форми се различаватъ по-малко и повече, понекога толкова много, че можемъ да кажемъ :

„Материята е необходимостъ,
Съзнанието е свобода“.

А това значи, че съзнанието е факторъ, сила, която веднажъ родена, оформена и развита, действа въ живота, движи го, *твори*.

„Материята е инертна,
Съзнанието е творческо“.

Като кажемъ това, нашиятъ умъ е задоволенъ и спокоенъ, а сърдцето ни обиква живота и вѣрва въ човѣка.

Въ сжщностъ, какъ би билъ възможенъ живота, ако законитѣ на детерминизма не можеха да се пречупятъ, да измѣнятъ на своята категоричностъ? т. е. ако, везнайно какъ, кжде и кога, Съзнанието не би се родило въ инертната материя и, съ него заедно, не би се създавала свободата, творчеството? Съзнанието не е качество на материята, а е самостоятна сила. Le Dantes не задоволява. Нека послушаме Bergson! Ето какво предполага той за генезиса на съзнанието:

„Предположете, че въ известни моменти, на известни пунктове, материята показва известна еластичностъ: тамъ именно ще се оста-